

Lohjan kaupungin kotiopetuksessa olevien oppilaiden opetuksen periaatteet

1.1.2025 alkaen

Lähtökohta

Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat perusopetuslain (628/1998) mukaan oppivelvollisia. Oppivelvollisuuden voi suorittaa joko osallistumalla perusopetukseen tai hankkimalla muulla tavoin perusopetuksen oppimäärän mukaiset tiedot. Lain antama mahdollisuus muuhun tapaan merkitsee sitä, että Suomessa ei ole koulupakkoa vaan oppivelvollisuuden suorittaminen esimerkiksi kotona on mahdollista.

Oppivelvollisuuden suorittaminen muulla tavoin ei edellytä lupaa viranomaisilta. Asiasta päättää huoltaja, joka sen jälkeen myös vastaa oppivelvollisen opintojen järjestelyistä. Huoltaja ilmoittaa asiasta *Ilmoitus perusopetuksen suorittamisesta kotiopetuksessa* -lomakkeella lähikoulun rehtorille. Kaupungilla ei ole velvollisuutta järjestää opetusta huoltajan päätöksellä muualla kuin koulussa opiskelevälle oppivelvolliselle. Huoltaja on vastuussa myös siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritetuksi. Jos huoltaja laiminlyö velvollisuutensa valvoa oppivelvollisuuden täyttymistä, hänet voidaan tuomita sakkoon oppivelvollisen valvonnan laiminlyönnistä.

Asuinkunnalla valvontavelvollisuus

Perusopetuslain 26 §:n 3 momentin mukaan oppivelvollisen asuinkunnan tulee valvoa oppivelvollisen edistymistä siinä tapauksessa, että tämä ei osallistu opetukseen. Lainsäädäntö ei sisällä määräyksiä valvonnan käytännön järjestelyistä vaan niistä päätetään kunnissa. Koska asuinkunta on velvollinen valvomaan kotiopetusoppilasta, pitää kotiopetusoppilaan asua Lohjalla. Kotiopetus ei ole mahdollinen esimerkiksi ulkomaanmatkan aikana.

Rehtori tekee päätöksen valvovasta opettajasta. Lohjalla kotiopetuksessa olevien valvonta järjestetään osoitteenmukaisessa lähikoulussa. Kuudennen luokan keväällä tutkiva opettaja ohjaa huoltajaa ottamaan yhteyttä oikeaan yhtenäiskouluun. Tarvittaessa oppilaan lähikoulumäärityksestä voi olla yhteydessä perusopetuksen erityisasiantuntijaan.

Oppivelvollisen edistymistä valvotaan ja seurataan suhteessa perusopetuksen oppimäärään kuuluvien oppiaineiden tavoitteisiin. Lainsäädännössä ei ole määritetty, kuinka usein valvontatilaisuuksia järjestetään. Käytäntö Lohjalla on, että valvontatilaisuuksia on kaksi kertaa lukuvuodessa. Erityisessä tutkinnossa niitä on kaksi kertaa jokaisessa oppiaineessa. Valvontatilaisuudessa käydään läpi oppilaan edistyminen. Erilaisista tavoista näyttää osaaminen sovitaan aloituskeskustelussa elokuussa tai viimeistään kuukauden päästä huoltajan tekemästä kotiopetukseen ilmoittautumisesta.

Valvontatilaisuuksissa edistymistä tutkitaan muun muassa keskustelujen, kirjallisten ja suullisten kokeiden ja näyttöjen sekä muun tyyppisten näyttöjen avulla. Muut näytöt ovat tarpeen erityisesti selvitetessä oppivelvollisen edistymistä taide- ja taitoaineissa. Näytöt voivat olla esimerkiksi taitojen osoittamista erilaisin suorituksin itse valvontatilanteissa tai opiskelua ja sen tuotoksia kuvaavia portfolioita.

Näyttötilanteita voidaan järjestää myös autenttisissa ympäristöissä kuten esimerkiksi luokkatilanteissa, luonnossa, laboratoriossa tai liikuntapaikoissa, jotta tutkiva opettaja voi selvittää ja arvioida oppilaan edistymistä ja osaamista oppiaineiden eri osa-alueilla. Oppilaan osallistuminen valvontatilaisuuksiin on ensisijaisen tärkeää, mutta tilaisuudet pitää suunnitella oppilaan tarpeet huomioiden. Valvontatilaisuuksia on mahdollista järjestää myös etäyhteyksin.

Oppivelvollisuuden sisältö

Oppivelvollisen on saatava kotiopetuksessa Opetushallituksen päättämissä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) määrätyt perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot. Oppivelvollisen tulee opiskella kaikkia niiden oppiaineiden opetuksen tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä, jotka kuuluvat perusopetuksen oppimäärään.

Perusopetuksen oppimäärä sisältää seuraavat yhteiset oppiaineet:

- äidinkieli ja kirjallisuus
- toinen kotimainen kieli, ruotsi tai suomi
- vieras kieli
- ympäristöoppi
- terveystieto
- uskonto tai elämäkatsomustieto
- historia
- yhteiskuntaoppi
- matematiikka
- fysiikka
- kemia
- biologia
- maantieto
- liikunta
- musiikki
- kuvataide
- käsityö
- kotitalous.

Kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen ei tarvitse opiskella valtioneuvoston asetuksessa päätettyjä taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja tai paikallisesti päätettäviä, oppilaalle valinnaisia aineita. Huoltajan vastuulla olevan oppivelvollisuusikäiselle annettavan kotiopetuksen ei myöskään tarvitse sisältää oppilaanohjausta.

Oppivelvollisuuslain 10 § mukaan oppivelvollisen on hakeuduttava 4 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen ennen perusopetuksen viimeisen vuosiluokan päättymistä joko valtakunnallisten hakumenettelyiden kautta tai muulla tavalla. Huoltajan vastuulla on, että hakeutumisvelvoite täytetään. Tutkivan opettajan tehtävänä on omalta osaltaan ohjata, että kotiopetuksessa oleva oppivelvollinen täyttää hakeutumisvelvollisuutensa.

Perusopetuksen yleiset tavoitteet on määritelty valtioneuvoston asetuksessa 422/2012. Opetushallituksen päättämissä valtakunnallisissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (OPH:n määräys 104/011/2014) on puolestaan määritelty opetuksen toteuttamiseen, opiskelun tukeen ja oppilaan arviointiin liittyvät periaatteet sekä eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien tavoitteet ja sisällöt.

Kotiopetuksen alkaminen

Tutkiva opettaja ottaa yhteyttä huoltajaan, kun rehtori on tehnyt päätöksen tutkivasta opettajasta tai uuden lukuvuoden alkaessa elokuun loppuun mennessä. Huoltaja esittelee tutkivalle opettajalle aloituspalaverissa oppiainekohtaisen suunnitelman siitä, kuinka aikoo toteuttaa lapsensa oppivelvollisuuden etenemisen tulevan lukuvuoden aikana. Suunnitelma sisältää mm. käytettävän opetussuunnitelman, ehdotukset osaamisen näyttämisen tavoista, mikä osaaminen osoitetaan syksyllä, mikä keväällä.

Kotiopetuksessa noudatetaan valtakunnallista tai Lohjan perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Jos kotiopetus poikkeaa tästä, huoltaja laatii oppivelvolliselle oman valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan pohjautuvan opetussuunnitelman.

Tutkivalle opettajalle maksetaan OVTESin mukainen korvaus.

Seloste

Valvontatilaisuuksien jälkeen keväällä tutkiva opettaja laatii oppivelvollisen edistymisestä kirjallisen selosteen tutkivan opettajan koululle ja oppivelvollisen huoltajalle. Seloste ei ole todistus.

Erityinen tutkinto

Mikäli huoltaja haluaa oppivelvollisen saavan opinnoistaan perusopetuksen todistusta vastaavan todistuksen, jossa todetaan suoritettut opinnot ja annetaan arviot tai numeroarvosanat osaamisen tasosta, on oppivelvollisen osallistuttava perusopetuslain 38 §:n mukaiseen erityiseen tutkintoon. Tutkinnossa osaamisen taso arvioidaan suhteessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin.

Tutkiva opettaja käyttää arvioinnissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 arvioinnin kriteerejä. Perusopetuksen koko oppimäärän suorittamiseksi tulee oppivelvollisen osallistua tutkintoon kaikissa perusopetuslain 11 §:n 1 momentissa mainituissa aineissa eli myös taito- ja taideaineissa. Perusopetuksen voi suorittaa erityisessä tutkinnossa opiskelematta valinnaisia aineita ja taide- ja taitoaineiden valinnaisia.

Erityistä tutkintoa voi suorittaa esimerkiksi opiskelemalla oppiaineita vuosiluokittain tai muutaman oppiaineen kokonaisuuksina. Huoltaja tuo aloituspalaveriin suunnitelman, miten oppivelvollisuutta suoritetaan kyseisenä lukuvuonna. Tutkiva opettaja määrittelee erityisessä tutkinnossa suoritusajankohdat. Ajankohdissa huomioidaan suoritettavien oppiaineiden määrä. Ajankohta kevätlukukaudella voi olla esimerkiksi koulun lukuvuosisuunnitelmaan kirjattu "kesätenttipäivä".

Erityisessä tutkinnossa suoritetuista opinnoista voidaan antaa seuraavia todistuksia:

- Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta (tietyn oppiaineen oppimäärän suorittaminen)
- Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä (esimerkiksi tietyn vuosiluokan oppimäärän suorittaminen)
- Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta (vastaa perusopetuksen päättötodistusta).

Kotona opiskelevan oppivelvollisen oikeudet ja etuudet

Kaupunki ei ole velvollinen järjestämään oppilaalle palveluja tai etuuksia, joihin opetukseen osallistuva eli koulun oppilas on perusopetuslainsäädännön mukaan oikeutettu. Koulun oppilaalle kuuluvia etuuksia ovat oikeus opetukseen sekä mahdollisesti tarvittavaan tuki- tai erityisopetukseen. Samoin oikeus maksuttomiin oppikirjoihin, oppimateriaaleihin ja työvälineisiin sekä maksuttomaan kouluruokailuun, koulukuljetukseen ja muihin opiskeluhaluollisiin palveluihin ovat koulun oppilaalle kuuluvia etuuksia, joita Lohjalla ei järjestä kotona opiskelevalle oppilaalle.

Kotiopetusoppilas on yleisopetuksen oppilas eikä voi opiskella tehostetun tai erityisen tuen piirissä. Oppilaan mahdolliset tuen päätökset (esim. tehostettu ja erityinen tuki, vsop, oppiaineesta vapauttaminen,

lyhennetty koulupäivä) puretaan oppilaan siirtyessä kotiopetukseen.

Kotiopetuksen oppilas voi siirtyä perusopetuksen oppilaaksi ilmoittamalla siitä lähikouluunsa.

Kotiopetuksen vaiheet

1. Huoltaja ilmoittaa oppilaan kotiopetukseen toimittamalla lomakkeen lähikoulun rehtorille <https://peda.net/lohja/opettajasivusto/perusopetus>.
2. Koulussa opiskelevalle oppilaalle annetaan erotodistus kotiopetukseen siirryttäessä. Mahdollinen tehostettu tai erityinen tuki lopetetaan tekemällä pedagoginen arvio / pedagoginen selvitys. Asiakirjan laatii oppilaasta vastuussa oleva opettaja.
3. Rehtori päättää tutkivan opettajan ja tarvittaessa tekee päätöksen erityisessä tutkinnossa suoritettavista oppiaineista.
4. Tutkiva opettaja ottaa yhteyttä huoltajaan, kun rehtori on tehnyt päätöksen tutkivasta opettajasta tai uuden lukuvuoden alkaessa elokuun loppuun mennessä.
5. Huoltaja esittelee tutkivalle opettajalle aloituspalaverissa oppiainekohtaisen suunnitelman siitä, kuinka aikoo toteuttaa lapsensa oppivelvollisuuden etenemisen tulevan lukuvuoden aikana. Aloituskeskustelussa sovitaan yhdessä läpi kotiopetuksessa opiskeluun liittyvät asiat (mm. noudatettava opetussuunnitelma) sekä valvonnan käytännöistä (aika, paikka ja suoritustavat).
6. Tutkivan opettajan vastuulla kotiopetuksessa on sopia aloituspalaveri, valvoa etenemistä ja tehdä seloste.
 - a. Tutkiva opettaja ohjaa huoltajaa täyttämään *Ilmoitus perusopetuksen suorittamisesta kotiopetuksessa* -lomakkeen uudelleen, jos erityisessä tutkinnossa opiskeltavat oppiaineet tai muut tiedot muuttuvat.
 - b. Tutkiva opettaja tekee toukokuun lopulla selosteen oppilaan opintojen etenemisestä ja toimittaa sen huoltajille ja tutkivan opettajan koululle. Opetussuunnitelman minimitavoitteet on saavutettava, jotta selosteeseen voidaan kirjata "edistyy". Valmis selostepohja löytyy Oppimisen ja koulunkäynnin -sivustolta.
 - c. Tutkiva opettaja arkistoi koulun arkistoon huoltajan esittelemän lukuvuosisuunnitelman, opetussuunnitelman, jos se on huoltajan itse laatima, selosteen opiskelun etenemisestä. Lisäksi säilytetään materiaali, jolla on esitetty opiskelun eteneminen selosteen antamisen jälkeen kuuden kuukauden ajaksi. Materiaalin säilytyksestä sovitaan huoltajan kanssa.
7. Erityisessä tutkinnossa tutkiva opettaja pitää aloituspalaverin. Erityisen tutkinnon vastaanottavat opettajat pitävät valvontatilaisuuksia, arvioivat osaamisen, toimittavat arvosanat koulun toimistosihteerille ja arkistovat arvioinnissa käytetyn materiaalin arkistointisuunnitelman mukaisesti. Tutkiva opettaja toimittaa todistuksen oppilaalle.
8. Jos tutkiva opettaja vaihtuu kotiopetuksen aikana, rehtori tekee uuden päätöksen.